

KUR'ÂN OKUMALARI - III

Firavun'a Gideceksin

METİN KARABAŞOĞLU

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2017
Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 834
(*karakalem kitaplığı*)
düşünce dizisi: 107
ISBN: 978-605-326-013-4
7. baskı, İstanbul 2017

Topkapı-İstanbul ,280/12 Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi
5115791 (212) :faks • 5207210 (212) :telefon
www.iz.com.tr • bilgi@iz.com.tr

kapak: Hamdi Akyol

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık Davutpaşa Caddesi
(22953 :Topkapı/İstanbul (Sertifika no 29/20 :Besler İş Merkezi No

METİN KARABAŞOĞLU

Firavun'a Gideceksin

KUR'ÂN OKUMALARI - III

METİN KARABAŞOĞLU, 1964 yılında İzmir'in Tire ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada gördükten sonra İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Okul yıllarında yazmaya başladığı *Köprü* dergisinin bir süre yayın yönetmenliğini de yaptı. İz Yayıncılık'ın kuruluşunda yaklaşık 5 yıl editörlüğünü üstlendi. Muhtelif yayınevlerinde yayın yönetiminde bulundu. Muhtelif radyo ve TV'lerde programlar yaptı. Karakalem Yayınlarını kurdu, *Karakalem* dergisinin yayın yönetmenliğini yürüttü, Karakalem Seminerlerini başlattı. Çok sayıda kitabın tercüme, edisyon ve redaksiyonunda imzası olduğu gibi, bir dizi ismin yayın dünyasına kazandırılmasına da katkıda bulundu. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

bilgi ve iletişim için:

website: www.karakalem.net

e-mail: metinkarabasoglu@yahoo.com

twitter: <https://twitter.com/mkarabasoglu>

facebook: <https://www.facebook.com/MetinKarabasoglu1>

Yayınlanmış Eserleri:

- *Kur'an Okumaları* (5 kitap) • *Hadis Okumaları* (2 kitap) • *Risale Okumaları* (5 kitap) • *Peygamberin Bir Günü* • *Sizin Yıldızımız Kim?* • *Peygamberin Kardeşleri* • *Küçük Şeyler* • *Oyuncak Tamirhanesi* • *Said'leri Ararken* • *Tehlikeli Denemeler* • *Gece Yürüyüşü* • *Düşünceler* • *Gölgeler ve Işıklar* • *Bilimin Öteki Yüzü* (S. Demirci ve Y. Mermer ile birlikte) • *Melekleri Ürkütmeden* • *Medeniyetin Arka Sokakları* (ilk baskılar: *Camide Dans Var* başlığıyla) • *Ruh Bakımı* • *Kertenkele Çukuru* • *Mucize Avcısı* • *Geldim, Gördüm, Sordum* (ilk baskılar: *O'na Doğru* başlığıyla)

İçindekiler

Gözden geçirilmiş yeni baskı için.....	7
Önsöz	10

Birinci bölüm: Kıssalarla gelen

Firavun sarayında Musa.....	15
Pencereden bak; içine girme	19
Aydınlanmanın yolu.....	24
Ben bir ateş gördüm	30
Musa aleyhisselamın dördüncü duası	37
Firavun'a gideceksin!	45
Firavun'a nasıl gidilir?	49
Firavun'a gidildiğinde.....	53
İktidar kokusu	57
Firavun, bir konsorsiyumdur	66
Musa aleyhisselam ve sihirbazlar	70
Erkekliği öldürmek	74
Yüşâ makamı.....	78

Gelecek, gelecektir 83

İkinci bölüm: Hayatın içinde Kur'an

İçerdekiler, dışardakiler 89
Düşenin dostu olmak 95
Risk almak 101
Sabır ve namaz 105
İnfak zamanı 109
Bir iftirayla gelen 120
İfk ile öğretilen 127
Herkes için adalet 132
Bir fâsık bir haber getirirse 140
Mü'minler nasıl kardeş olur? 144
Söz uçar, sözleşme kalır! 148

Üçüncü bölüm: Kur'an ülkesinde kısa yolculuklar

Sabrın anahtarı 155
Mâruf ve münker 159
Toptancılığa reddiye 163
Toptancılık kime yarar? 167
Diyaloga evet, ama kimlerle? 170
Ölümün anlamı 174
Boş söz ve yalan 177
Cuma dersleri 181
Sadaka sadakattir 184
Oruç Kur'an içindir 187
Esmâ, hüsnadır 191
Keyfilik 195
Fazla mı temimiz sahi? 199
Güzel bir ayrılış 202
Yük 206
Sonsöz 208

Gözden geçirilmiş yeni baskı için önsöz

ADALET, HAK SAHİBİNE HAKKINI TAM olarak vermek anlamına gelir en kısa tarifiyle. Bu tarife göre, hak sahibine hakkını vermemek de ‘adalet’e sığmaz, kişiye hak etmediğini veya hakkından fazlasını vermek de.

Ve zulümdür adaletin zıddı.

Zâlim, hakkı sahibinden alır, hakkı olmayana, en başta da kendisine verir. Hakkı olmayana verirken, sahibine hakkı ya hiç ya da tam vermez.

Adalet ile zulüm arasındaki bu zıtlık, Kur’ân’ın talimiyle, dikey ve yatay iki veçhesiyle de çıkar karşımıza. Adalet, hakkı sahibine vermek ise, âlemler Rabbi karşısında da adil olmalıdır insan. Rab O ise, O’ndan başkasına kul olmamalı; yalnız ve ancak O’na ibadet etmelidir. Fakihlerin adalet ile ibadeti eşleştirmeleri, buna karşılık ‘ibadet’in zıddını ‘zulüm’ olarak işaretlemeleri, işte bu sebeptendir.

Bu bağlamda, O’na karşı ibadetsizlik de, O’ndan başkasına ibadet de, dikey anlamda, açık ve kesin bir zulümdür. Ke-

za, kendisi bir kul iken ulûhiyete ve rububiyete ait sıfatları sahiplenerek, kul iken kulluk beklemek de. Sözün kısası, kul iken kulluk bekleyen de zâlimdir, Rabbini bırakıp kula kulluk edenler de...

Kur'ân-ı Hakîm'de en geniş sûrette anlatılan kıssa olarak Musa aleyhisselamın kıssası, bu açıdan bakılırsa, âlemler Rabbinin mutlak rububiyetine karşı katıksız ve berrak bir 'ubudiyet' daveti olduğu gibi, zulmün dikey ve yatay bütün tezahürlerinden uzak durup adaleti her veçhesiyle ikame davetidir de.

Nitekim, Benî İsrail'i köleleştiren, kendi kavmine ise "Sen bizim en yüksek rabbimizsin" dedirten Firavun'un sarayında büyümesine karşılık Hz. Musa, bir genç olarak 'adalet' arayışı yüzünden bir kavgaya müdahale edecek; ortaya çıkan sonuç dolayısıyla Mısır topraklarını terkedip Medyen'de bir kuyu başına geldiğinde yine aynı 'adalet' duygusu haksızlığa uğrayan iki kızın koyunlarını doya doya sulamaya onu sevkedecektir. Yıllar sonra bu kez bir aile reisi olarak Mısır'a dönerken vadi-de gördüğü ateşin yanına, bir aile reisi olarak sorumluluğunun gereğini yerine getirme, yani yine 'adalet' duygusu ile gidecektir Hz. Musa. O vadi-de kendisini karşılayan ilâhî davetin, ikisi birbirini bütünleyen ve tamamlayan bir 'adalet' daveti içermesi ne kadar da manidardır:

"FİRAVUN'A GİT! ÇÜNKÜ O AZMIŞTIR."

Âlemler Rabbi, onu 'resûlü' olarak şereflendirir ve mucizelerle desteklerken, Firavun'a gitmesini emreder ona. Musa aleyhisselam, Firavun'a gidecek ve onu işlediği iki zulmü de terke davet edecektir: Ey Firavun, rububiyet iddia etmeyi bırak ve âlemler Rabbine kulluğunun gereğini yerine getir! Ey Firavun, Allah'ın kullarını kendine köle etmeyi de bırak ve Benî İsrail'e özgürlüklerini iade et!

Dikey ve yatay, iki düzlemde beraberce sürüp giden ortak zulme karşı, her iki düzlemde adalet çağrısıdır Rabbinin emriyle Musa'nın Firavun'a iletlediği...

Ve bu çağrıdan, her devrin Musa'larının, her devrin Firavun'larına karşı alacağı çok ders ve hisse vardır.

“Kur’ân Okumaları”nın üçüncü kitabı olarak *Firavun’a Gideceksin*, bu Kur’ânî hatıradan hareket ediyor ve Musa aleyhisselam kıssasından bugünün mü’minlerinin alması gereken derslere odaklanıyor. Merkezinde Firavun’un yer aldığı ‘zulüm konsorsiyumu’nun bir ferdi olmamak; bilakis, merkezinde Hz. Musa’nın yer aldığı ‘adalet’ çizgisini hem âlemler Rabbi, hem de kulları karşısında hassasiyetle takip edebilmek için, Musa aleyhisselam kıssasından alınacak ne de çok ders var...

Gönül isterdi ki, “Kur’ân Okumaları”nın bir kitabı, başlıbaşına bu kıssa üzerine olabilsin. Günün birinde Rabb-ı Rahîm’in bize bunu da nasip edeceğini umuyor; rahmet-i Rahmân’dan bu yolda ömür ve imkân diliyoruz.

Bu kitabı, bu yönde bir dua olarak kabul ediniz lütfen...

METİN KARABAŞOĞLU

Erenköy, 13 Ocak 2015

“KUR’ÂN OKUMALARI”NIN üçüncü kitabı olarak *Firavun’a Gideceksin*, birinci kitabın doğduğu şartların aksine, ikincisine benzer şartlarda doğdu.

Birinci kitap, doğrudan doğruya bu kitabın yazılmasına adanmış ayların ardından gün yüzüne çıkmıştı. İkinci ve üçüncü kitaplar ise, beş yıla yakın bir zaman aralığında farklı zamanlarda, farklı vesilelerle, farklı halet-i ruhiyeler içinde yazılmış yazıların biraraya gelmesiyle doğmuş bulunuyor.

Bu durumun bir kitap için, özellikle dil ve üslup birliği açısından bazı olumsuzluklar içerdiğinin farkındayım. Dolayısıyla, en başta, bu durumu dürüstlikle ifade etmem gerekiyor.

Gönül isterdi ki, üçüncü kitabı, tıpkı birinci kitap için söz konusu olduğu gibi, başlıbaşına bu kitaba ayrılacak ‘aylar’ bularak hazırlama imkânı bulmuş olalım. Ancak, müthiş bir yoğunlukla geçen son üç yılda, bu mümkün olamadı. Öte yandan, “Kur’ân Okumaları” havuzunda biriken yazıların orada burada unutulup gitmesine de vicdanımız razı olamadı.

Kur'an Okumaları—üçüncü kitap'ın sayfaları arasında ilerlerken, buna 'razı olamamak'la vicdanımızın isabet ettiğini düşünceğinizi umuyorum.

Yine de, Rabb-ı Rahim'den dileğim odur ki, "dördüncü kitap" için akıl ve kalb havuzuna birikmiş olup bir kitap hacmini şimdiden aşmış bulunan hakikat nüvelerini sırf bu kitaba adanmış bir zaman diliminde hazırlayalım.

Sizi bu kitabın yazılarıyla başbaşa bırakmadan, son bir hususa daha değinmek isterim. Her kitabın bir yazarı olmakla birlikte birden çok kahramanı vardır. Bu gerçek, bu kitap için de geçerlidir. Bu bakımdan, kitabın gün yüzüne çıkmasında emeği geçenler listesinde yer alan herkese teşekkür borçluyum. Benim Kur'an'la tamamen özgür bir iklimde tanışmamı sağlayan annem ile babamdan başlayarak beni Kur'an'la düşünmeye yönelten Risale müellifine, Kur'an öğretmenim Salih Demir'e, Kur'an hakikatlerini beraberce müzakere ettiğimiz sevgili arkadaşlarıma, Kur'an'la ilgili eserleriyle bize yol haritası sunan büyük insanlara, okuma ve yazma eksenli bir hayat biçimini seçmemde yardımını her zaman minnetle andığım eşime, bu yazıların kitaplaşması yönündeki taleplerini defaatle dile getiren gönül dostlarına teşekkür ediyorum.

Sözün kısası, bu kitapta yer alan güzellikler Kur'an'ın malı olup pek çok insanın yardımıyla benim dünyama gelmiş bulunuyor. Bununla birlikte, kitapta yer alan kusurlar bana aittir.

O yüzden, son tahlilde, meleklerin Rabbimize söylediği şu sözü bizim de tekrarlamamız gerekmektedir:

"(Rabbimiz!) Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Alim Sensin, Hakîm Sen..."

METİN KARABAŞOĞLU

İstanbul, 1 Mayıs 2003

Birinci bölüm:

Kıssalarla gelen

Firavun sarayında Musa

YAŞADIĞIMIZ GÜNLERDE, dillere pelesenk olmuş cümlelerden biridir: “Olmuyor kardeşim, ortam çok kötü!” Bu ortak cümlenin, “N’apalım, ortam bozuk!” yahut “İnsanların vaziyeti sakat” gibi, kişiden kişiye değişen biçimleri de vardır. Her hâlükârda, içinde bulunduğu durum ile içinde olması gereken durum arasında bir vicdanî muhasebeyle yüzyüze kaldığında, hemen her insan böylesi cümleler sarfederek suçu ‘ortam’a atmaktadır. Vicdanının istediği, aklının doğruladığı, kalbinin inandığı gibi yaşamayanlar, yaşadığı gibi inanmayı mazur gösterme bâbında, hep ‘ortam’ mazeretini ileri sürmektedir.

Bu minvalde öyle şeyler söyleniyor ve öyle yorumlar yapılıyor ki, sanki insan yaşadığı ortamda kusur ve günaha kesinlikle ‘mecbur’dur. Âdeta, ortada bir ‘ümitsiz vak’a’ vardır. Doğru olmak, düz bir çizgide durmak âdeta imkânsız; sapmak ise kaçınılmazdır!

Durum böyle tasvir edilince de, yanlış düşünce ve fiiller ve yanlış hayatlar karşısında akıl, kalb ve vicdanın direnci baş-

tan çökertilir. Ümitsizliğin beslediği bir halet-i ruhiyenin beraberinde, vaziyet gerçekten ümitsizleşir. Zira, işlenen kusur insanın işlemeye 'mecbur olduğu,' yani iradesinin devredışı kaldığı bir durumu işaretliyorsa, bunun anlamı, sözkonusu tablonun kaçınılmaz ve değiştirilemez olduğudur. Teslim bayrağı böylece çekilince, 'ortama rağmen iyi,' 'ortama rağmen iyinin bayraktarı' ve 'ortama rağmen iyinin temsilcisi' olmak diye birşey ne mümkün görülür, ne de mümkün olur. İçinde yaşadığı ortamı insanın davranışlarında asıl belirleyici imiş gibi gören bu anlayışın kaçınılmaz sonucu ise, insanın ortama uymasındır. 'Bozuk ortam'ın dışına çıkma yönünde hiçbir çaba sergileyememesidir.

Gelin görün ki, insanlık tarihine bilhassa peygamber kıssaları eşliğinde bakınca, suçu 'ortam'a ve 'zaman'a atan bütün bu tavırların boş bir mazeret ve geçersiz bir avunma olduğu ayan beyan gün yüzüne çıkar. Çünkü, insanlık tarihinin yegâne 'kötü' zamanı bu âhırzaman; yegâne 'bozuk' ortamı da bu ortam değildir. Hemen her peygamber, bugünü aratmayan, belki bugünü aşan ortamlarda dünyaya gelmiş; ama bugün birilerinin talep veya tavsiye ettiği üzere 'zamana uymak' yerine, zamanı kendilerine uydurabilmişlerdir. 'Ortama uymak' yerine, ortamı kendi nebevî çizgilerine çekebilmişlerdir.

Zira, Kelâm-ı Ezelî'nin dikkat çektiği üzere,

وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نَدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ

"İşte Biz o günleri insanlar arasında böyle döndürürüz." (Âl-i İmran, 3:140)

Evet, günler döndürülür. Kadîr-i Zülcelâl, çok hikmetler ile, günleri insanlar arasında döndürür durur. Gecenin ardından gündüz, gündüzün ardından gece gelir. Kışı bahar ve yaz; bahar ve yazı sonbahar ve kış izler. Gece ortamının gündüze, kış vaktinin bahara önsöz olması da; böyle olmayıp bizi karan-

lıkta ve ayazda bırakması da mümkündür. Ama bu, öncelikle insanın tercihidir. Onun dua ve cehdiyle ilgilidir. Ortamın kötülüğü mazeretine sığınanlar insanlık âleminde asla gündeğümü manzarası göremezken, kötü ortamda iyi insan olma cehdini sergileyenler gündeğümüne önsöz olan imanî fecirler yaşamışlardır. Tarih, nice nuranî azların nice karanlık çoklara galebe çaldığının; nice bahar hasretlisinin, kış uykusuna yatanlara inat, baharla tanıştığının delilidir.

Meselâ, İsa aleyhisselam, ortalığı kötülerin doldurduğu bir vasatta, edeb, fazilet ve ubudiyet timsali olabilmiş; zira ‘ahlâksızlardan, ahlâkı öğrenmiştir’. ‘Ortam kötü’ ve de ‘insanlar berbat’ iken, bu kötü ortamdaki kötü insanların kötü davranışlarını ‘fitrat-ı zîşuur’ olan vicdanına sorgulatmış; vicdan mehengenin ‘olumsuz’ raporu uyarınca, onların yaptığını asla yapmayıp, yapılması gerekene ulaşmıştır. İnsanların kaskatı ve ruhsuz putlara taptığı bir ortam, İbrahim aleyhisselamın ‘tek başına bir millet’ olmasına engel olmamıştır. Herkesin şirke bulaştığı bir ortamda, “İbrahim asla müşriklerden olmamıştır.”* Dönmemiştir; ama döndürmüştür. Dönüşmemiş; ama dönüştürmüştür.

Nemrud’un ve avenesinin inkârı İbrahim’i; Şeddad ve avenesinin küfrü Hûd’u; kavminin isyanı Nuh’u; kavminin ahlâksızlığı Lût’u; kavminin hak ve adaleti ayaklar altına almışlığı Şuayb’i ‘kötü ortamın kötü insanları’ yapmamıştır. Muhammed-i Arabî aleyhissalâtu vesselam Cahiliye’nin ufunetli ortamında doğmuş; ama kalbi en ufak bir Cahiliye lekesi tutmamıştır. Kapkaranlık bir Cahiliye’nin hemen ardından sonraki tüm çağları da aydınlatan bir Asr-ı Saadet gelmiş ise, bunun vesilesi Muhammed-i Arabî aleyhissalâtu vesselamın olabildiğine kötü bir ortamda sergilediği eşsiz ubudiyet örneğidir. Ortamı mazeret edinenler ortama teslim olur. Ve, ortama rağ-

* Bkz. Âl-i İmran, 3:67.

men kalb, vicdan ve fitratlarının sesini dinleyenlere, ortam teslim olur.

Bu gerçeğin manidar bir örneğini ise, Musa aleyhisselam kıssasında bulur insan. Musa aleyhisselamın bir yanda azgın Firavun ve kavminin küfrüne, öte yanda bezgin Benî İsrail'in düştüğü şirk haline karşı sergilediği ubudiyet ve risalet, herkesin mâlûmudur. İşin en çarpıcı yanı ise şudur: İşte bu Musa aleyhisselam, her türlü haricî etkiden uzak olarak gizli ve temiz bir laboratuvar ortamında değil; tam aksine, kendisini ilah bilen ve insanların da öyle bildiği Firavun'un sarayında yetişmiş durumdadır. Henüz bir bebek iken Nil'e bırakılan Musa, çocukluk yıllarını küfrün, inkârın ve de sefahetin tam da merkezinde yaşamıştır. Asiy'e'nin ısrarıyla Firavun'un evlat edindiği bir çocuk olarak, bir bakıma, 'Firavun'un kucagında büyümüş'tür. Onun sözlerini duymuş, onun hayat tarzını görmüş, onun felsefesiyle yüzyüze olmuştur. Fakat, Firavun sarayında yetişen Musa, Firavun zihniyetiyle yetişen Musa olmamıştır. Kendini rab tanıyan birinin dizi dibinde büyümüş, ama Rabbini tanımıştır. Dahası rab'lik iddia eden Firavun'u da Rabbine çağırmıştır.

Velhasıl, Nemrut diyarında İbrahim, Şeddad ülkesinde Hûd, dünyevîler meclisinde İsa, Cahiliye ortamında Muhammed-i Arabî örneklerinin izinde olamıyorsa, asıl suçlu 'ortam' değildir. Firavun sarayında Musa olamıyorsa, bu durumun tek suçlusu Firavun değildir. Meselenin özü nefislerdir.

İnsanlık tarihi, bilhassa peygamberler tarihi, bilhassa Musa aleyhisselam kıssası, bunun böyle olduğunu belgelemektedir.

Pencereden bak; içine girme

MUSA ALEYHİSSELAMIN MISIR'DAN ilk hicretine sebep olan olay, Kur'ânda zikredilen her olay gibi, her zamanın mü'minleri için dersler yüklüdür. Bugünün ve bu mekânın mü'minlerinin ise, bu olaydan alacağı çok özel dersler bulunmaktadır.

Kur'ân-ı Hakîm'de anlatıldığı üzere, Musa aleyhisselam, henüz bir genç adam olarak şehrin sokaklarında dolaştığı günlerden birinde kavga eden iki adam görür. Adamlardan biri Kıbtî'dir, yani Firavun'un kavmindendir. Diğeri, Firavun'un köleleştirdiği peygamber soyu Benî İsrail'dendir. Kavga arasında, orada Musa'nın varlığını farkedene adam, onu yardıma çağırır. Musa aleyhisselam kavgayı sona erdirmek üzere oraya koşar ve Kıbtî'ye bir tokat vurarak kavgacıları ayırmak ister. Lâkin, o tek tokat Kıbtî'nin ölüm sebebi olur.

Ne ki, hadiseye şahit olan üçüncü bir kişi yoktur. Bu, söz-konusu ölüm sebebiyle gelebilecek bir tasalluttan Musa'yı bir derece muhafaza edecek bir durumdur. Yine de, Musa aleyhisselam bir ölüme istemeyerek sebebiyet verdiği için üzülür.

“Bu, şeytanın işlerindedir” der. “Rabbim! Ben kendime zulmettim; bana mağfiret et!” diye istiğfar eder. O gece “Rabbim! Bana verdiğin nimetlerin hakkı için, bir daha mücrimlere arka çıkmayacağım” diye söz vererek sabahlar.

Ertesi gün Hz. Musa yine şehrin sokaklarında dolaşır, yine aynı muhitten geçer, yine bir kavgaya rastlar, dün rastlandığı kavganın taraflarından olan Benî İsrail'e mensup adamı yine kavganın taraflarından biri olarak görür, ve adam yine Musa aleyhisselamı yardıma çağırır. Musa aleyhisselam, dün yaşadığı hazin tecrübeden aldığı ders üzere, bu kez acele etmez, teenniyle davranır. Önce, her iki kavganın da tarafı olan adama, “Sen” der, “besbelli, azgının birisin!” Bununla birlikte, ‘ikisinin de düşmanı olan,’ yani Firavun kavminden olmanın rahatlığı ve keyfiliğiyle haksızlığı hak bilen öbür adamı yakalamak ister. Fakat, öbür adam, Musa aleyhisselamın kendisini yakalamak üzere ilerlediğini zanneder. Buna mani olma kasdıyla, “Musa!” der, “Dün birini öldürdüğün gibi, bu defa da beni mi öldürmek istiyorsun?” Peşisıra, daha dün kendisini kurtarmak için istemeyerek ölüme sebebiyet veren Musa aleyhisselam için şu ifadeleri kullanmaktan çekinmez: “Sen insanların aralarını bulmak istemiyorsun; bu yerde yaman bir zorba olma niyetindesin!”

Ve, adamın bu sözlerini duyan biri çarçabuk bu mâlûmatı Firavun'un sarayına yetiştirir. Böylece, dünkü faili meçhul ölüm vak'ası aydınlanır. Bir Kıbtiyi öldürdüğü için, Musa'nın da öldürülmesi hükme bağlanır. Ancak, şehrin uzak bir yerinden koşarak gelen bir adam bunu Musa'ya haber verir ve onu “Hemen buradan çık git!” diye uyarır. Bunun üzerine, Musa etrafı gözetler bir halde, korka korka şehirden çıkar ve bu arada “Rabbim! Beni o zâlimler gürûhundan kurtar!” diye yalvarır.

Musa aleyhisselam, Mısır'dan Medyen'e bu mecburî hicreti ile, son halkası kendisine risalet vazifesinin tevdi edilmesi

olan çok hikmetler yüklü bir olaylar zincirine muhatap edilir. Ve, bu zincirin her bir halkası bizim için ayrı dersler içerir.

Bu hususa bir dikkat kaydı düşerek, tekrar hicrete sebep olan hadiseye dönecek olursak; Musa aleyhisselamın başından geçen bu hadisede şu zamanda yaşayan bizlere de yol gösterici ibretler vardır.

Bunlardan ilki, kavganın her iki tarafının da haksız ve hatalı olmasıdır. İhtimal ki, ilgili olayda, köleleştirdiği Benî İsrail'e zulmeden Firavun kavminden olan Kıbtî'ye bedel, Benî İsrail'den olan adamı mazlum ve masum görerek taraf olmuştur Hz. Musa. Lâkin, Kıbtî mücrim olduğu gibi, diğer adam da mücrimdir. Aradaki kavga, zalim-mazlum, haksız-haklı kavgası değildir. Hz. Musa, bunu, bir sonraki kavgaya şahit olduğunda daha açık biçimde anlayacaktır.

Hadisenin bu veçhesinden alınacak ders, bizim mü'minler ile kâfirler arasında kendimizi elbette ehl-i imanın yanına koymamızla birlikte; bir mü'minin girdiği her kavga ve her mücadelenin mü'minâne olmayabileceğini bilmemizdir. Bir insanın ehl-i iman olması, onun bütün kavgalarının imanî bir muhteva taşıyor olduğu anlamına gelmez. Nasıl bahis konusu adam Benî İsrail'den olduğu halde haksız bir kavganın ikisi de haksız taraflarından biri olabilmişse; iman dairesine mensup birileri, haksız bir kavganın haksız iki tarafından birini teşkil edebilir. Böyle bir durumda, sair mü'minlere düşen, haksız da olsa mü'minin tarafını tutmak değil; haksız bir kavgaya taraf olmamaktır.

Bu bâbda, ehl-i din tarafından bugün sergilenen ciddi bir hata, 'imanî olandan ziyade 'mü'minlerce yapılan'ın izinin sürülmesi; dolayısıyla, asabiyet yüklü bir tarafgirlikle hareket edilmesidir. Nitekim, bazı yanlışların, sırf yanlış yapanın din-darlığı dolayısıyla savunulduğu pek çok hazin hadise vardır.

Öte yandan, bir mü'min için öncelik sıralamasındaki yerini hiç sorgulamadan zihinlerin dindaşlarının yapıp ettikle-

riyle ziyadesiyle meşguliyeti, bir vâkıdır. Ehl-i din, sırf bazı dindarların taraflardan birini teşkil etmesi dolayısıyla üzerine farz olmayan bir dizi meseleyle uğraşmakta; ve bu, bütün ehl-i dinin üzerine farz olan vazifeleri ihmal veya ihlâl pahasına vuku bulmaktadır.

Nitekim, herhangi bir günün sonunda, o gün 'din ve iman namına' nelerle meşgul olduğumuza bakalım. Karşımıza, doğrudan imanî bir meseleden ziyade, bazı mütedeyyin insanların söz veya fiiline karşı ehl-i dünyanın giriştiği karalama ve çarpıtmalar ile dolu bir liste çıkacaktır. Sözelimi, yağmur yağar, seller akar; ve dereler taşar. Derelerin taşıdığı mahallerden birinde, belediye başkanı dindar biridir. Birileri, bu sel baskınını belediye başkanına sataşma vesilesi kırlarlar. Ve bizler, dindarlığından dolayı sataşılan belediye başkanını dindarlığından dolayı savunma çabasına gireriz. Onlar "Kanalizasyon yetersiz" der. Biz "Kanalizasyonu yapan eski belediye. Yeni belediye daha büyük borular getirmiş; ama n'apalım, henüz şebeke tamamlanamadan yağmur yağmış. Adamın kabahati ne?" filan deriz. Bu şekilde, bazı dindarların dünyevî bir meşgalesi ve meselesi adına, ucu uhrâya uzanan vazifelerden uzak durulmaktadır. Oysa, ehl-i dinin önünde, şu veya bu şehrin filan semtindeki kanalizasyon borusunun çapının hesabına gelinceye kadar, icra ve ifa olunması gerektiği halde ihmale uğrayan nice lüzumlu vazife vardır.

Hadisenin diğer bir boyutu, Musa aleyhisselamın uğrunda kendisini tehlikeye attığı adamın dara düştüğü anda Musa'yı ele vermesidir. Kendisinin müsebbibi olduğu hadisenin mesuliyetinden Musa'yı karalayarak kurtulma cihetine gitmesidir. Bu da, şahsen ehl-i din dahi olsa, haksız bir dâvânın peşine düşen kişilerin kavga ve çatışmalarına taraf olunması hengâmında karşılaşılabilecek muhtemel bir risktir. Bu riske maruz kalmamak için de pencereden görmüş dahi olsa, dünyevî kavgaların içine girmemek gerekmektedir.

Hadisenin üçüncü bir veçhesi ise, Kıbtîlerin tamamının, Firavun kavminden olsalar bile Firavun gibi olmamalarıdır. Nitekim, Firavun hanedanından olduğu halde Musa'ya ölüm cezası verme düşüncesine direnen biri; yahut, Firavun kavminden olduğu halde hakkında böylesi bir cezanın düşünüldüğünü Musa aleyhisselama bildirerek ona yardımcı olan biri de vardır Kıbtîler arasında. Elbette, bizatihî Firavun mesabesinde olanları veya onlara olabildiğine yardımcı olanları da mü'minlerin hâmesi görme gibi bir safdillikten her zaman uzak durmak gerekir. Ama görülmektedir ki, Benî İsrail'e mensup olmak, tek başına, bir insanın dâvâsını ve kavgasını mü'minâne kılmıyor. Aynı şekilde, Firavun kavminden olan herkesin, muhakkak firavunâne davranması gerekmiyor. Bir peygamber soyundan haksızlar, bir firavun kavminden ise zulme muhalif âdil insanlar çıkabiliyor.

O halde, belli bir olayın umumî tahlili yapılırken, bu genellemelere istisnalar düşülmesi icap ediyor. Musa aleyhisselamın başına geldiği üzere, kazara maddî-manevî cinayetlere sebebiyet vermemek için, kesinlikle böylesi bir dikkat ve hassasiyet gerekiyor.

İşte, her bir karesi çok ibretler yüklü Musa kıssasından, aklımızın alabildiği kadarıyla, üç manidar nükte...

